

NOVICE.

**Nadomestilo za slovenske
liste med stavko.**

Štev. 5.

V Ljubljani, dne 1. novembra 1919.

Leto I.

Prva obletnica pre- vrata v Ljubljani.

Dne 28. in 29. oktobra t. l. je praznovala bela Ljubljana mirno in dostojno v spominu na velike dneve lanskega leta, ko je končno razpadla po zaslugi njenih množtevinskih narodov Avstrija v svoje prvotne sestavine.

V torek ob 6. uri zvečer se je vršil po mestu mirozov vojaške godbe, katerega se je udeležilo nebroj prebivalstva vseh stanov. Godba je priredila pred poslopji dravske divizije, deželne vlade, škofijskega dvorca in magistrata podoknice, razni govorniki so nagovorili ljudstvo, spominjajoč se lanskih velikih dni, množica pa je z radostnim vzklikanjem spremljala njihova izvajanja. Ob pol 8. uri so napravila združena pevska društva serenado. — Ob pol 7. uri zvečer se je vršila v veliki dvorani Mestnega doma skupščina Sokolstva, na kateri sta razložila mnogobrojno zbranim članom g. dr. Oražem in g. Gangi pomen tega slavlja za Slovence.

V sredo, 29. t. m., je ob rani uri priredila vojaška godba budnico, z Grada pa so zagrmeli topovi, naznanjajoč obletnico dneva, ko smo otresli naše večstoletne verige. Po mestu je vladalo slavnostno razpoloženje, delo v vseh trgovinah in obratih je počivalo, raz hiše pa so plapolale naše jugoslovanske zastave.

Ob 9. uri je imel v stolnici prošt Kalan slovesno pontifikalno mašo, katere so se udeležili vsi predstavniki vojaških in civilnih oblasti v Ljubljani. Po maši se je vršila vojaška parada na Vodnikovem trgu.

Ob pol 11. uri je otvoril župan ljubljanski g. dr. Tavčar Ivan velik manifestacijski shod v veliki dvorani hotela »Union«. Vsi govorniki, tako g. dr. Tavčar, kakor dr. Korošec, dr. Ravnihar in Grafenauer so v izcrpnih govorih, katerih žal radi pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti, očrtali pomen tega dneva za nas Slovence, kakor tudi za naše ujedinjenje v enotni državi. Razložili so se tudi vzroki razpada naše zadržalke Avstrije in pozdravili bratski narodi, ki so vztrajali ob naši strani v borbi za svojo svobodo, posebno bratji Čehji in Poljaki. Spominjali smo se ob tej priliki tudi naše stare zaščitnice Rusije, ki se sedaj vije v težkih notranjih horbah, ter ji želeli, da kmalu preboli sedanjo težko krizo, da bo čimprej zopet zavzela v krogu slovanskih narodov ono mesto, ki ji gre.

Ob zaključku je predlagal g. župan, da se pošlje Njegovemu Veličanstvu kralju Petru udanostna pozdravna brzojavka, kar je nebrojno zbrano občinstvo vseh stanov živahno odobravalo. Na tem shodu so bila

zastopana vsa ljubljanska društva in zastopniki vseh vojaških in civilnih oblasti. Po končanem chodu so zapela združena ljubljanska pevska društva pod vodstvom ravnatelja g. M. Hubada naše narodne himne, na kar se je občinstvo mirno razšlo.

Dne 29. oktobra je bil naš narodni praznik, ob katerem pa nismo pozabili tudi naših še neodrešenih bratov in sester, ki ječe pod tujim jarmom in prisegli smo si, da ne bomo mirovali prej, da naše vesele ob praznovanju naših praznikov ne bo popolno, preden ne bodo tudi oni, najboljši sinovi našega naroda, svobodni v našem krogu. V te svrhe so se prodajali tudi spominski predmeti kot »dar svobode«.

Tiskarska stavka v Sloveniji v odločilni fazi.

Stavka knjigotiskarskega delavstva je baje prišla v odločilno fazo, vsaj tako piše »Hrvatski tipograf« ter se jezi, ker »ne more v Sloveniji nikdo ustanoviti tiskarne — brez koncesije«.

V vseh pravnih državah mora imeti vsak obrtnik in celo vsak kramar obrtno dovoljenje, pa da bi v Jugoslaviji smel vsak sušmar ustanavljati tiskarne, tega niti še tako socijalistična vlada, če hoče obdržati red, ne bo mogla dovoliti. Zato je nepotrebno polemizirati s konfužnim člankarjem v »Hrvatskem tipografu«, ki se na eni strani zgraža, da je v Sloveniji knjigotiskarstvo koncesionirana obrt, na drugi strani pa zahteva državni monopol za tiskarne v Sloveniji in da se te »socijalizirajo« na ta način, »da se prisili sedanje lastnike, da izroče ta podjetja v roke onim, ki so pripravljene voditi to industrijo v interesu države in naroda, a ne v špekulacijske svrhe«.

Kako bi vodili »socijalizatorji«, ki so pognali knjigotiskarsko delavstvo v stavko, ta podjetja »v interesu države in naroda in ne v špekulacijske svrhe«, če bi država ustregla njih vroči želji, da bi prisilila sedanje lastnike tiskarn v Sloveniji, da jim jih izroče, so pakazale s svojimi pretiranimi zahtevami po zopetnem čezmernem zvišanju plač. Ko bi bili ti vročekrvneži lastniki tiskarn, bi se »v interesu države in naroda, a ne v špekulacijske svrhe« poviševali plače delavstvu in gotovo da pred vsem sami sebi, bi »socijalizirali« tiskarne, dokler bi ne poprodali zadnje črke in zadnjega stroja iz njim izročeni tiskarn — vzgledov imamo na Ruskem dovolj — kajti zaslužek tako »socijaliziranih« tiskarn bi gotovo ne bil tako velik, da bi zadoščal za »potrebe« socijalizatorjev.

Kako pa »izžemajo« sedanji lastniki knjigotiskarsko delavstvo, kaže jasno, da so lastniki tiskarn v teku enega leta v Sloveniji že štirikrat povišali plače delavstvu. Mladi tiskarji imajo sedaj po 10.000 do 14.000 kron letnih dohodkov, kakršnih nimajo državni uradniki niti s srednje-, niti z visokošolsko izobrazbo.

Značilni za konfužnost člankarja v »Hrvatskem tipografu« pa sta vprašanji, ki ju stavi. Ko izvaja, da se mora sedanjim lastnikom tiskarn kratkoma odzvati tiskarska koncesija, piše:

»Zato stavljamo na javnost naslednja vprašanja:

1. Ali se sme v sedanjih najpotrebnejših dneh ta industrija Slovenije zapreti za državne in splošne knjigotiskarske posle?

2. Ako se ne sme, kar je gotovo, ker vemo, kolike važnosti je ta industrija za novo državo in njeno konsolidiranje, kaj namerava napraviti pokrajinska vlada in naučno ministrstvo v Beogradu, da se ta industrija vzpostavi v korist države?»

Prav, da priznavate, da se ob sedanjih najpotrebnejših dneh tiskarne v Sloveniji ne bi smele zapreti, vprašanje pa je, ali so res lastniki tiskarn krivi, da tiskarne ne poslujejo?! Ali niste vi pregoreči voditelji tiskarjev potegnili v stavko ne le tehnično temveč celo vse pomožno delavstvo in celo vse učence?! Ali niste vi pred vse tiskarne postavili straže, ki branijo, da ne smejo na delo niti tisti, ki bi radi delali?! — Da, tudi lastniki tiskarn in ž njimi vsa slovenska javnost zahteva od vlade, da napravi red, da odstrani terorizem nekaterih zaslepljenih in nahujskanih »socijalizatorjev«, ki hočejo, ne v »špekulacijske svrhe«, Bog obvari, da bi jih dolžili takih umazanih nagibov, temveč le »v korist države in naroda« v »sedanjih najpotrebnejših dneh, ko je za novo državo in njeno konsolidiranje tiskarstvo tolike važnosti«, uničiti tiskarstvo, knjigotiskarsko delavstvo pa pahnuti v bedo in obup. Če je prej tiskarjem bilo 200 do 250 K tedenske plače premalo, morajo sedaj s 70 do 80 K tedenske štrajkovne podpore — stradati. Prvega novembra bi dobili, če bi delali, poleg svoje redne plače, še četrletni nabavni prispevek po 200 K ne oženjeni in po 250 K oženjeni ter po 50 K za vsakega otroka. Ali bodete gospodje voditelji štrajka izplačali nabavni prispevek?! Morali bi, kajti kvartal za plačati stanarino je. Za pomožno delavstvo se pa zelo malo brigate. Dajete jim samo po 20, 30, ozir. 40 K tedenske podpore. Ali se ne pravi to delavstvo tirati v bedo?!

Laž je torej trditev, da štrajkate, ker hočejo lastniki tiskarn razbiti vašo organizacijo. Nikdo vam ne krati vaše organizacije, razbili pa jo bodo njeni vročekrvni vo-

**ditelji, ki hočejo z glavo skozi zid, ter tira-
jo s svojim terorizmom delavstvo v bedo in
obup.**

Ker so ošabno odbili pogajanja, mo-
rajo sedaj klicati vlado na pomoč ter kri-
čijo o »izzemanju« knjigotiskarskega delav-
stva in o »špekulacijskih svrhah« lastnikov
tiskarn.

Če si kaka tiskarna nabavi nov stroj
ali nove črke, stori to, da ostane na višku
zahtev tiskarstva in da je zmožna konku-
rence. Nov stroj ozir. nove črke vidite, dol-
gov pa, ki jih napravi lastnik tiskarne seve
v »špekulacijske svrhe« ne vidite. — Res
je, da imajo tiskarne v Sloveniji sedaj do-
volj dela, a to je le začasno, ker tudi uradi
potrebujejo novih tiskovin, ko bodo uradi
založeni s tiskovinami, se bo začel zopet
prejšnji konkurenčni boj med tiskarnami in
— lov za naročili. Ker že sedaj naročajo ne
le večji trgovci in industrijalci, temveč celo
vladni uradi tiskovine v Nemški Avstriji in
na Češkem, kjer imajo tiskarji kljub večji
draginji manjše plače kakor pa jih imajo v
Sloveniji, in so tiskovine tam cenejše ka-
kor pa pri nas, se nikakor ne more in ne
sme slovenskih časopisov, knjig in tiskovin
podražiti, če nočemo, da uničimo toli po-
trebno slovensko tiskarstvo ter pahnemo
slovenski narod kulturno in politično naj-
manj za 50 let nazaj. Ne le v lastnem inte-
resu temveč pred vsemi v interesu sloven-
skega naroda in države so lastniki tiskarn
primorani, da se s takimi »socijalizatorji«,
ki stavijo tako čezmerne in neizvedljive
zahteve, pogajati ne morejo. Pošteno mi-
sleče delavstvo pa se naj ne da več terori-
zirati od prevročekrvnih tovarišev.

Vedno naraščujoče zvišanje mezd ima
za posledico podražitev vseh izdelkov in
tako draginja vedno raste in raste. Stabili-
ziranje (ustavljenje) in znižanje cen življen-
skih potrebščin in pred vsem živeža, mora
biti naša zahteva. Vlada mora strogo na-
stopiti proti dražilcem, verižnikom in izvo-
ziteljem, sicer ne pomaže nobeno zvišanje
plač. Najboljše orožje proti dražilcem, ve-
rižnikom in korupciji so časopisi, ki odkri-
vajo ter bičajo napake, in če časopisi ne iz-
hajajo, bo korupcija cvetela, in posledice
bo čutilo pred vsem delavstvo. Da to niso
prazne besede, navedemo samo en primer:
Začetkom oktobra t. l. sta izginila z mesta
moka in krompir. Ker so časopisi začeli
ostro pisati, so se zganili vladni organi ter
avedli preiskave in čez par dni je bilo zo-
pet dovolj moke, ko so bili nekateri skri-
valci kaznovani. Dne 13. t. m. so vsled ti-
skarske stavke prenehali časopisi in čez
par dni potem sta zopet izginila moka in
krompir. Tu ne pomaže drugega, kot edino
le brezobziren boj korupciji, verižništvu in
tihotapstvu, in najuspešnejše sredstvo zo-
per to naše največje zlo je **odkrita pisava
časopisov.** Če knjigotiskarsko delavstvo s
stavko onemogočuje izhajanje časopisov,
tira slovensko ljudstvo in samega sebe v
prepad, ker onemogočuje najuspešnejše
sredstvo zoper draginjo — časopise.

Po domovini.

Regent Aleksander se je vrnil s
svojege potovanja v južni Srbiji.

Precsnova kabineta, Ministrski pred-
sednik Davidovič nadaljuje porazgovore s

Črnogorci. Kakor se govori v diplomatskih
krogih, se kaže, da bodo to pot zasedeni
vsi ministrski portfelji, celo oni, ki so ostali
v ministrstvu Davidovičevem nezasedeni.

Ureditev valutnega vprašanja. Iz Beo-
grada poročajo: Finančni odsek je razprav-
ljal o ureditvi naše valute. V splošnem pre-
vladuje mnenje, da se imajo naši kronski
bankovci kolkovati s posebnimi znamkami,
najkasneje do meseca decembra tega leta
pa zamenjati za dinarje.

Delegat Vesnič odstopi. »Pravda« po-
roča iz Pariza, da namerava dr. Vesnič
predložiti ostavko kot delegat na mirovni
konferenci, in sicer zato, ker mu je vlada
odbila prošnjo za dopust.

Naše železnice. Prometno ministrtvo
se bavi z naredbo finančnega vprašanja
naših železnic, ker do sedaj ni bilo edinosti
glede tarifa. Najprej se uvede relacija med
državnimi in privatnimi železnicami, potem
pa se uredi finančni odnošaji, da ne bo
treba vladi plačevati tako velikanskih svot
za železnice. Treba je nabaviti mnogo no-
vega gradiva, čigar cena je sedaj poskočila
za 1000%. — Prometni minister je sklenil
dogovor z ravnateljstvom južne železnice,
po katerem ona dopušča, da se v njenih
delavnicah v Mariboru obavljajo poprave
državnega železniškega parka, dočim bo
ona sama dala izvrševati poprav v Avstri-
ji. Južna železnica je pristala k tej nagodbi
brez kompenzacije, edino iz razloga, da bo
mogla še nadalje vzdržavati zvezo z drugi-
mi svojimi progam.

**Južna železnica ustavi nedeljski pro-
met?** V dunajskih železniških krogih zatr-
jujejo, da namerava južna železnica tudi v
Jugoslaviji ustaviti v nedeljah vsak osebni
promet, češ, da ji primanjkuje premoža.
Da-li se ta načrt izvede, ne vemo. Dejstvo
pa je, da se o tem razmišlja.

Razna poročila.

Wilsonova odklonitev. »Sun« poroča iz
Pariza, da je 28. t. m. dospela iz Washing-
tona odklonitev italijanskega predloga, ki
ga je pred dvema tednoma predložilo itali-
jansko poslaništvo ameriški vladi. Ta pred-
log je zahteval Reko kot mednarodno dr-
žavo, vendar pa pod italijanskim manda-
tom. Razen tega bi se imel pas zemlje ob
istrski obali odstopiti Italiji, da dobi s tem
direktno zvezo z Reko. Položaj Nittijeve
vlade je postal vsled te odklonitve težaven
in možne so nadaljnje komplikacije.

Volitve na Reki. Volitve na Reki so bi-
le, kakor vse kar se v zadnjem času do-
gaja na Reki, prava italijanska komedija.
Izid teh volitev je bil tako klavern, da se
ga sramujejo celo Italijanaši sami. Italijani
so že na vse zgovor prišli z največjim te-
rorjem. Aneksionisti, kakor tudi italijanski
vojaki, so razvili živo agitacijo, da bi pri-
gnali čim več ljudi na volišče. Volitve so
se izvršile pod upravo in nadzorstvom voj-
nih oblasti. Italijanski vojaki so hodili po
mestu in dovajali ljudi na volišče. Obrtni-
kom so grozili, da jim odvzemo obrtne li-
ste. Prebivalstvo je vspricho tega nečuven-
ega terorja bežalo z Reke na Sušak in v
okolico, samo da se izogne prisilnemu gla-
sovanju. Navzlic največjim nasilstvom je
glasovala jedva ena četrtina vseh volilcev.

Vsega skupaj je bilo v volilne listine vpi-
sanih 11.900 volilcev, med temi je bil pre-
težni del italijanskih priseljencev in voja-
kov. Volitve se je udeležilo v celem 3700
volilcev. **Glasovalo torej ni 8260 volilcev.**

**D' Annunzijo hoče zasesti Opatijo in
Volosko.** V iztočno Istro pošiljajo Italijani
zadnje dni nove čete. V italijanskih krogih
govore, da imajo te čete namen obraniti
pred D' Annunzijevimi četami Opatijo in
Volosko, ki jo namerava D' Annunzijo za-
sesti.

Pobuna na otoku Krku. V mestu Krku
je prišlo do velikih nemirov proti Italija-
nom, ker se je ljudstvo naveličalo italia-
nskega nasilnega gospodstva. Krški načelnik
je zaprosil pomoč z Reke. Poslali so mu 20
vojakov, prebivalstvo pa jih je ob prihodu
pregnalo. Podrobnosti o nemirih še ni.

Naše zahteve na mirovni konferenci.
»Politika« prinaša brzobjavko iz Pariza, po
kateri so naši mirovni delegatje izročili mi-
rovni konferenci noto, kjer se zahteva, da
se v pogodbi z Ogrsko naglašava pravica
kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev na
rudnike v Pečuhu v posebni klavzuli. To bi
bilo nadomestilo za uničene rudnike v Sr-
biji. Zahteva bi temeljila na istih načelih,
kakor francoske zahteve na rudnike v
saarski kotlini.

**Ameriški senat zavrne mirovno po-
godbo?** »Echo de Paris« javlja iz Washing-
tona, da je sklenilo 20 republikanskih in
18 demokratskih senatorjev zavrnuti odo-
britev mirovne pogodbe, ako bi predsednik
Wilson izjavil, da je ratifikacija vsled pre-
dloženih pomislekov nemogoča. V istini sma-
tra Wilson za ponižanje, ako bi se moral
obrniti zopet na Evropo, da bi spremenil
temeljna načela zveze narodov, ki so se
ustvarila na njegovo inicijativo.

Clemenceau ne bo več kandidiral.
Clemenceau je združenemu vodstvu radi-
kalne in narodne socialistične stranke v
Strassburgu, ki mu je ponudilo alzacijski
mandat Gambettov, odgovoril, da bi sprejel
ta mandat, ako ne bi bil tako neomajno od-
ločen, umakniti se iz političnega življenja.
Toda njegov sklep, da se ne da več voliti,
je neizpremenljiv. Tudi Delcasse je odklo-
nil vsako kandidaturo za v zbornico.

Nova angleška vlada je sestavljena ta-
kole: Lloyd George, ministrski predsednik;
Bonar Law, veliki shranjevalec pečatnikov;
Balfour, predsednik tajnega sveta; Cham-
berlain in Barnes, ministra brez portfelja;
French-Lord, namestnik za Irsko; Mac
Pherson, državni tajnik za Irsko; lord Bir-
kenhead, lord-kancelar; Short, minister za
notranje stvari; lord Curzen, minister za
zunanje posle; lord Milner, državni tajnik
za kolonije; Churchill, minister za vojno in
letalstvo; Montagu, minister za Indijo;
Long, prvi lord admiralitete; Monro, držav-
ni kancelar za Škotsko; Geddes, predse-
dnik trgovinskega urada; Addison, minister
za javno zdravstvo; lord Lee, predsednik
državnega gospodarskega urada; Fisher,
predsednik naučnega urada; Horne, delov-
ni minister; Erich Geedes, finančni mini-
ster.

Izdajatelj: Konzorcij slovenskih dnevnikov.
Tiska tiskarna M. Hrovatin.
Odgovorni urednik Ivan Kovačič.